

Ирина Я. Матковска

До проблеми сучасних тенденцій дослідження людини

O problemie współczesnych trendów badań nad człowiekiem

Andrzej L. Zachariasz, *Antropotelizm. Człowiek a sens istnienia*,
UMCS Lublin 1996, s. 324

Книга професора Андрія Захаріаша „Антропотелізм. Людина та сенс існування” являє собою оригінальне дослідження сучасного змісту проблем людини.

Зробивши засадовим стосовно дослідницької стратегії принцип розгляду людини як суб’єкта активності, автор монографії особливо виокремлює категорію мети (*telos*), означаючи смисл змісту свого бачення людинознавчої проблематики як *антропотелізм*, тобто як філософську теорію людських цілей, пов’язуючи при цьому завдання аналізу категорії мети з дослідженням категорії сенсу існування, автор тим самим утверджує статус антропотелізму як культурологічно-філософської, а не психологічної теорії.

Саме такий наголос визначає і ракурс розгляду всієї багатоманітності проблематики людини, яка історично склалася в річищі інтелектуальної традиції західноєвропейської культури. На думку автора, впродовж багатьох сторіч тут складним чином взаємодіють три головні тенденції бачення людини – логіка, емпатика та прагматика.

Тенденції ці, вважає автор, визначені диференціацією способів (форм) реалізації людської активності і, відповідно, переважним наголошуванням тих чи тих з них при розгляді сутності людини у загальному плані.

Головні проблемні напрямки, за якими автор розвиває своє дослідження у річищі антропотелічного бачення людини, окреслені в монографії доволі багатоманітно. При цьому вихідним моментом такої багатоманітності є багатозначність змісту інтерпретацій людини в інтелектуальній традиції європейської культури.

Серед таких інтерпретацій автор фіксує особливе значення таких: людина як істота стосовно Космосу, людина як буття стосовно Бога, людина як буття стосовно Розуму, людина як буття стосовно історії тощо (с. 32–46).

Відштовхуючися від змісту головних характеристик людини, вироблених європейською культурою, автор виражає переконання в тому, що кінець ХХ сторіччя являє собою переломну добу, аналогічну тій, яку, зокрема, пе-

реживало людство у період кризи стародавнього світу.

При цьому, як вважає автор, процеси глобалізації, які відбуваються в сучасному світі, ставлять на порядок денний вироблення нової антропології, у змісті якої має бути синтезований історичний досвід не тільки європейської культури, але й азійської, рівно як і досвід культур інших регіонів світу.

Гадаємо, що і сама постановка питання про необхідність нової антропології, і переконаність автора в тому, що підґрунтям її може стати тільки узагальнення культурного досвіду всього людства в усій його багатоманітності, – ідеї ці заслуговують на найсерйознішу увагу. Проте, чи сумісне настільки масштабне бачення завдань сучасної антропологічної теорії з діяльнісним підходом як єдиною методологічною базою нової антропології? Автор не ставить цього питання безпосередньо,

а проте сама внутрішня логіка розвитку загальнотеоретичних засновків, які є засадовими для його дослідження, певною мірою передбачає позитивну відповідь на таке запитання.

Про це ж свідчить і зауваження про те, що так звана „філософія діалогу та зустрічі” дещо спрощено інтерпретує сучасну ситуацію людини (с. 83–84). Між тим, як нам уявляється, саме багатоманітність відносин у системі „людина – світ”, думка про те, що активність людини як суб’єкта змістовно включає в себе не тільки діяння, але й споглядання, тобто ідеї, що їх розвиває „філософія діалогу” у різних її варіантах, методологічно більш адекватні завданням побудови нової універсальної антропології, ніж діяльнісний підхід.

Загалом змістовна книга професора А. Л. Захаріаша є творчим дослідженням сучасних проблем філософії людини.

Katarzyna M. Cwynar

Pamięć – źródło kształtowania rzeczywistości

Память - источник формирования действительности

Zbigniew Stachowski (red.), *Pamięć dla przyszłości*,
Tuczyn 2002, s. 136

Koncentrując „się na problematyce pamięci społecznej analizu-

jemy wpływ i tym samym sens zapamiętanych zdarzeń, które niewąt-